AH 750

2026Z23257

Antwoord van minister Van Essen (Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur) (ontvangen 24 november 2026)

1

Bent u bekend met het bericht 'De grutto heeft geen feestje nodig, maar bescherming'?

Antwoord

Ja.

2

Wat vindt u ervan dat Vogelbescherming Nederland en de andere initiatiefnemers van het Aanvalsplan Grutto niet aanwezig waren bij de ondertekening van het Afsprakenkader Aanvalsplan Grutto? Welke betekenis hecht u aan dit signaal?

Antwoord

De Vogelbescherming is een belangrijke partner in het Aanvalsplan Grutto. De afwezigheid is daarom jammer. We blijven graag met de Vogelbescherming in gesprek over de verdere uitvoering van het Aanvalsplan.

3

Hoe beoordeelt u de zorgen van Vogelbescherming Nederland over de juridische en financiële borging van het Afsprakenkader en over het ontbreken van een duurzaam verdienmodel voor weidevogelboeren?

5

Kunt u toelichten op welke wijze de afspraken uit het Afsprakenkader juridisch zijn geborgd? Welke stappen gaat u zetten om deze alsnog tot stand te brengen en binnen welke termijn, indien deze borging nog niet is gerealiseerd?

Antwoord (3 en 5)

Het Rijk en de weidevogelprovincies hebben bindende afspraken gemaakt (artikel 6 van het Afsprakenkader). Als onderdeel van het Afsprakenkader met de provincies wordt er een systematiek van monitoring en bijsturing ontwikkeld. Als op basis daarvan blijkt dat bijsturing nodig is, zal ik de provincies daar bestuurlijk

op aanspreken. Het rijk en de provincies hebben hierin een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Om het verdienmodel voor weidevogelboeren te verbeteren, wordt binnen het Agrarisch natuurbeheer gewerkt aan nieuwe instrumenten zoals langjarige contracten, toeslagen en een weidevogelcertificeringssysteem. Over langjarige contracten is de Kamer geïnformeerd op 19 november 2026 met de kamerbrief ‘Uitwerking agrarisch natuurbeheer’.[1]

4

Waarom verwacht u dat een aanpak die grotendeels is gebaseerd op vrijwillige afspraken, voldoende effectief zal zijn om de doelen van het Aanvalsplan Grutto te realiseren, gezien de sterk verslechterde staat van de weidevogels ondanks de vrijwillige maatregelen van de afgelopen decennia?

Antwoord

Uit studies blijkt dat agrarisch natuurbeheer met name effectief is als zwaar-beheermaatregelen op een voldoende grote schaal worden ingezet. Het Aanvalsplan Grutto zet hierop in. Uit analyses van Sovon blijkt dat met deze aanpak het landelijke doel van 50.000 broedparen in 2050 kan worden bereikt.[2]

6

Waarom heeft u niet gekozen voor een Nationaal Programma Weidevogels onder de Omgevingswet, waarin de afspraken uit het Afsprakenkader juridisch worden verankerd? Bent u bereid deze mogelijkheid alsnog te verkennen?

Antwoord

Op dit moment bestaan het Aanvalsplan Grutto en het Afsprakenkader naast elkaar. Een programma zou een derde kader zijn. Ik ben bereid dit verkennen en zal daarbij ook aandacht hebben voor de meerwaarde van een programma in deze context. Uiteindelijk gaat het erom dat er tijd en energie wordt gestoken in de benodigde maatregelen zodat deze tot uitvoering komen.

7

Welke consequenties heeft het wanneer partijen de afspraken uit het Afsprakenkader niet nakomen?

---

[1] Kamerbrief 'Uitwerking agrarisch natuurbeheer', 19 november 2026, Kamerstukken II 2026/27

[2] Zie daartoe de door Sovon uitgevoerde scenariostudie (Sierdsema H. e.a., 2025: Scenariostudie naar de potenties voor herstel van de gruttopopulatie in Nederland).

Antwoord

Overheidspartijen kunnen elkaar aanspreken op het niet naleven van afspraken. Eventuele geschillen worden in onderling overleg opgelost. Partijen monitoren jaarlijks de voortgang van de uitvoering van de maatregelen en inzet van middelen binnen de Aanvalsplan Grutto gebieden (artikel 3 Afsprakenkader). Bij onvoldoende voortgang worden maatregelen bijgestuurd of worden aanvullende maatregelen genomen.

8

Waarom bevat het Afsprakenkader geen concrete termijnen voor de uitvoering van de verschillende maatregelen en intenties? Bent u bereid deze te voorzien van tussendoelen, duidelijke termijnen, en momenten waarop geëvalueerd of bijsturing nodig is, die aansluiten bij de beoogde realisatie in 2035?

Antwoord

Ja, er is voorzien in een tussentijdse evaluatie in 2029/2030. Op dat moment is het nieuwe GLB in werking getreden en zijn de verschillende maatregelen uit het afsprakenkader beschikbaar. Op dit moment werken provincies aan concrete routekaarten en werkt het Rijk aan een systematiek van monitoring en bijsturing. Indien uit de monitoring blijkt dat er onvoldoende voortgang is in 2029/2030 dan zal ik provincies daar bestuurlijk op aanspreken.

9

Kunt u toelichten op welke wijze de uitvoering van het Afsprakenkader financieel is geborgd voor de periode 2026–2035? Welke maatregelen neemt u om dit alsnog te realiseren, indien deze borging nog niet volledig is geregeld?

Antwoord

De uitvoering van het Afsprakenkader is financieel geborgd met de middelen die beschikbaar zijn binnen het programma Agrarisch Natuurbeheer (ANB). De middelen voor de uitvoering van het Aanvalsplan Grutto worden in de vorm van een decentralisatie uitkering overgeheveld naar het Provinciefonds. De overheveling is gefaseerd en afhankelijk van de uitvoering van de gemaakte afspraken.

10

Klopt het dat provincies niet verplicht zijn afspraken uit het Afsprakenkader uit te voeren indien de benodigde financiering niet beschikbaar komt? Zo ja, hoe voorkomt u dat hierdoor vertraging of een impasse in de uitvoering ontstaat?

Antwoord

Ja dat klopt. Het kabinet vindt het onwenselijk dat er vertraging of impasse ontstaat. Om die reden worden de middelen tijdig beschikbaar gesteld aan de provincies, zodat zij hun verplichtingen na kunnen komen.

11

Kunt u, gezien de in het Afsprakenkader genoemde geschatte kosten van 800 tot 900 miljoen euro voor de uitvoering van het Aanvalsplan Grutto in de periode 2026–2035, per kostencategorie uit het indicatieve financiële overzicht aangeven welke financieringsbron is voorzien en in welke mate deze middelen reeds zijn verzekerd?

Antwoord

Uit het startpakket Agrarisch Natuurbeheer zijn extra middelen vrijgemaakt voor de grutto in 2027 (45% van 22,5 miljoen, Commissie Osinga). Ook is er budget om het aanvalsplan uit te gaan voeren via een Decentralisatie Uitkering (DU) 'grutto’ via het provinciefonds. Provincies hebben hiervoor een eerste aanvraag ingediend voor december 2026 en zijn bezig met de voorbereiding van een 2e aanvraag voor mei 2027. Daarnaast zijn er middelen beschikbaar vanuit SNL. In het Afsprakenkader staan geschatte totale kosten en een financieringsstrategie, waar meerdere bronnen van financiering genoemd zijn. Met provincies werk ik uit hoe uitvoerende partijen, die niet direct kunnen worden gefinancierd uit het agrarisch natuurbeheer, zoals terreinbeherende organisaties, waterschappen en gemeenten, te ondersteunen.

12

Bent u in gesprek met de minister van Financiën over de financiële borging van het Afsprakenkader? Zo ja, wat is de stand van zaken van deze gesprekken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Ik ben doorlopend in gesprek met het ministerie van Financiën over de nadere invulling van het ANB, die middelen zijn beschikbaar op de begroting van LVVN, hierover heb ik uw Kamer verder geïnformeerd middels de kamerbrief ‘Uitwerking agrarisch natuurbeheer’ van 19 november 2026[3].

13

Welk doelbereik verwacht u in 2035 met de uitvoering van het Afsprakenkader te realiseren, uitgedrukt in concrete indicatoren voor de staat van de grutto en andere weidevogels? Op welke wijze wordt gemonitord en geëvalueerd of deze doelen worden gehaald? Hoe wordt er bijgestuurd als blijkt dat de doelen voor 2035 niet binnen handbereik liggen?

Antwoord

Als onderdeel van het Afsprakenkader met de provincies wordt er een systematiek van monitoring en bijsturing ontwikkeld. Bij de monitoring wordt gebruik gemaakt van bestaande systemen. In 2029/2030 is een eerste evaluatiemoment. De uitvoering van de maatregelen moet effect hebben op het aantal broedparen, zo dat het landelijk doel van 50.000 broedparen in 2050 wordt gehaald. Dit is de door experts geadviseerde aanpak.[4]

14

Op welke wijze zijn stakeholders zoals Vogelbescherming Nederland en BoerenNatuur betrokken geweest bij de totstandkoming van het Afsprakenkader? Hoe worden zij betrokken bij de verdere uitwerking en uitvoering van het Aanvalsplan Grutto?

Antwoord

De brede werkgroep van het Aanvalsplan Grutto is betrokken geweest bij de totstandkoming van het Afsprakenkader. Deze werkgroep bestaat uit de weidevogelprovincies, BoerenNatuur en Vogelbescherming. De werkgroep wordt betrokken bij de verdere uitwerking van het Aanvalsplan.

15

Zijn de middelen voor herwaardering van grond, de uitwerking van grondinstrumentarium voor het waterbeleid en de benodigde organisatiekosten inmiddels betrokken bij de besluitvorming van de Taskforce over de inzet van

---

[3] Kamerbrief 'Uitwerking agrarisch natuurbeheer', 19 november 2026, Kamerstukken II 2026/27, 2026Z25611.
[4] Zie daartoe ook de door Sovon uitgevoerde scenariostudie (Sierdsema H. e.a., 2025: Scenariostudie naar de potenties voor herstel van de gruttopopulatie in Nederland).

middelen, zoals bedoeld in artikel 2.2.7 van het Afsprakenkader? Zo nee, waarom niet? Wanneer gebeurt dit alsnog?

Antwoord

De Taskforce geeft prioriteit aan maatregelen die nodig zijn voor herstel van stikstofgevoelige Natura2000-gebieden. Provincies krijgen middelen voor de uitwerking van het grondinstrumentarium, de uitvoering van ruilverkaveling- en herverkavelingsprocessen en de nationale grondbank. Vanuit het ANB is tot 2035 200 miljoen euro extra middelen beschikbaar gesteld voor grondfaciliteiten.

Met deze middelen en instrumenten zet ik in op het optimaliseren van het grond- en waterbeleid ten bate van de grutto zoals toegezegd richting de Europese Commissie.

16

Waarom worden de routekaarten voor de afzonderlijke Aanvalsplan-Gruttogebieden pas in 2028 opgeleverd? Hoe verhoudt zich dit tot de ambitie om in 2026 in alle gebieden te starten en tot de doelstelling om uiterlijk in 2035 resultaten te realiseren?

Antwoord

Diverse provincies zijn gestart met een flink aantal ‘aanvalsplan grutto gebieden’, met name in gebieden waar er draagvlak voor is. In een beperkt aantal gebieden zijn gesprekken nodig om draagvlak te creëren. Provincies schatten 2 jaar nodig te hebben om tot gebiedspartijen gedragen routekaarten te komen. Daarnaast ontbraken ook middelen om de uitvoeringskracht bij provincies op peil te krijgen. Dat is opgepakt in de eerste Decentrale Uitkering Aanvalsplan grutto. Met deze aanpak gaan we in alle gebieden aan de slag, waarbij de aanpak in de tijd verschilt afhankelijk van de kansen in een gebied en de beschikbare instrumenten.

17

In welke mate draagt het Afsprakenkader volgens u bij aan het behalen van de doelen voor boerenlandvogels uit de Natuurherstelverordening? Volstaat daarvoor het Afsprakenkader en zo niet, waarop schiet het tekort? Aan welke andere doelen van de Natuurherstelverordening draagt het Afsprakenkader bij?

Antwoord

Het Afsprakenkader is specifiek gericht op de grutto. De grutto is de nationale icoonsoort voor de weidevogels. De uitvoering van het Afsprakenkader biedt tevens kansen op herstel voor andere weidevogels waardoor het ook een bijdrage levert aan het behalen van de doelen voor boerenlandvogels waaronder

de grutto uit de Natuurherstelverordening. Voor de akkervogels biedt het ANB eveneens middelen om te werken aan herstel van de populatie.

18

Welke kansen ziet u om de uitwerking en uitvoering van het Afsprakenkader Grutto te koppelen aan de stikstofopgave?

Antwoord

De stikstofopgave wordt geadresseerd met een pakket gericht op landbouw, natuur en stikstof. Daarbinnen worden maatregelen genomen die relevant zijn voor het uitbreiden van de gruttopopulatie, bijvoorbeeld extensivering van landbouwgebieden. In specifieke gebieden kan de grutto opgave worden betrokken bij de uitwerking van het gebiedsplan, maar dit is geen expliciete instructie voor alle gebieden, zie ook het antwoord op vraag 19.

19

Krijgen provincies instructies mee om in gebiedsopgaven de uitvoering van het Afsprakenkader te betrekken, of bent u bereid te overwegen dit in deze instructies mee te geven?

Antwoord

In zoneringsgebieden waar de doelsoorten van het ANLb voorkomen of geschikt leefgebied kan worden gecreëerd, zal ook agrarisch natuurbeheer onderdeel kunnen zijn van het totale doelbereik. Hoewel er rekening wordt gehouden met de VHR en NHV, zien de instructies niet expliciet toe op het Aanvalsplan Grutto. De algemene beweging en ontwikkelingen van de landbouw in de zone door het verlagen van drukfactoren, het nemen van systeemherstelmaatregelen, en de invulling van de restopgave NNN leveren een positieve bijdrage aan het herstel van het aantal broedparen van de grutto.